

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 28.08.2018 року
(протокол №_1_)

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ІСТОРИКО-ПОБУТОВОГО ТА СУЧАСНОГО
БАЛЬНОГО ТАНЦЮ**

ПРОГРАМА

**Обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавр
спеціальності 024 Хореографія**

**Бердянськ
2018 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Сердюк Тетяна Іванівна, канд. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 07. 06. 2018 року, протокол №_8_

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «*Теорія і методика історико-побутового та сучасного бального танцю*» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Хореографія. Фітнес» підготовки освітнього ступеню *бакалавр* спеціальності 024 *Хореографія*.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є побутові танці різних епох: від Середньовіччя до XIX століття з відповідною хореографічною лексикою.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна є провідною в системі хореографічної підготовки і базується на знаннях, уміннях і навичках, які отримали студенти під час засвоєння теорії та методики класичного, народно-сценічного, українського танців, історії хореографічного мистецтва та інших фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з повним обсягом усіх надбань історико-побутової хореографії, засвоєння теорії та здобуття практичних навичок з методики виконання та викладання історико-побутового танцю.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «*Теорія і методика історико-побутового та сучасного бального танцю*» є розвиток навичок правильно передавати особливості стилю та манери виконання історико-побутових танців різних епох; набуття розуміння та органічного відчуття характеру виконання танців в залежності від специфіки костюму тієї чи іншої епохи; знайомство та освоєння студентами лексики та композиційних форм побутового танцю, відповідно до основних етапів історичного розвитку хореографії; набуття вміння методично грамотно виконувати окремі рухи та цілі танцювальні композиції побутових танців та роботи методичний аналіз згідно з правилами виконання, навчити навичкам володіння аксесуарами, необхідних для побутових танців: віяло, плащ, капелюх, шпага, шлейф, сприяти набуттю педагогічних навичок і вмінь керівника танцювального колективу, опанування методики викладання «*Історико-побутового танцю*» з урахуванням вікових категорій учнів та специфіки учбового закладу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти набувають компетентностей:

загальних:

ЗК 1. Здатність до усного та письмового спілкування державною та іноземною мовами в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел згідно з поставленою задачею.

ЗК 7. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність давати адекватну оцінку результатам роботи та пропонувати конструктивні пропозиції щодо розв'язання фахових завдань.

ЗК 11. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахових:

СК 1. Здатність демонструвати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами.

СК 3. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 5. Здатність оперувати професійною термінологією, використовувати комунікативні засоби рідної та іноземної мов (в усній та письмовій формах) у сфері професійної діяльності; застосовувати вербальний коментар в процесі навчання в лаконічній та доступній формі.

СК 6. Здатність здійснювати репетиційну діяльність, ставити та вирішувати професійні завдання, проявляти організаторські здібності.

СК 7. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зав'язків.

СК 8. Здатність до рефлексії, самовдосконалення і підвищення рівня педагогічної, виконавської та балетмейстерської майстерності.

СК 10. Здатність проектувати і проводити науково-дослідницьку та творчо-пошукову роботу.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності з урахуванням індивідуальних хореографічних і фізичних здібностей; злагоджено працювати в групі виконавців.

ПРН 3. Демонструвати уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; систематизувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ПРН 4. Демонструвати знання професійного дискурсу, термінології свого фаху, джерел поповнення лексики української та іноземної мов; показувати уміння спілкуватися українською мовою у професійному середовищі, уміння дотримуватися етики ділового спілкування; пояснювати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї, проблеми, рішення у сфері хореографічного мистецтва; аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 5. Орієнтуватися в основних подіях, які відбуваються в Україні, в світовому мистецькому хореографічному просторі, визначати і формулювати проблеми, вміти аналізувати їх, виражати власну думку, вирішувати спірні питання щодо особистісних переконань та етичних міркувань.

ПРН 6. Створювати та аналізувати мистецький продукт (концертні номери, мистецькі проекти) різного рівня складності відповідно до соціальних та культурних потреб суспільства.

ПРН 7. Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної, навчальної та творчої роботи керівника хореографічного колективу.

ПРН 8. Демонструвати знання з теорії музики та гри на музичному інструменті; вміти співпрацювати з концертмейстером, аргументовано підходити до вибору музичних творів в педагогічній діяльності та балетмейстерській творчості; працювати із звукозаписуючою та звуковідтворювальною апаратурою.

ПРН 9. Демонструвати готовність до освоєння нової професійної інформації за допомогою самоосвіти; вміти представити і оцінити власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

ПРН 13. Вміти визначати стратегічні цілі професійної діяльності, шукати новаторські ідеї для пропаганди хореографічного мистецтва, українських національних традицій та здорового способу життя.

ПРН 14. Вміти застосовувати базові філософсько-естетичні, мистецтвознавчі, історико-культурологічні знання в професійній діяльності. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 години/ 7 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет вивчення курсу «Історико-побутовий танець»

Мета та завдання курсу, його зв'язок з іншими хореографічними дисциплінами. Побутова хореографія та її роль в загальній культурі людей. Засвоєння курсу як знайомство з історією суспільства певних часів, значними суспільно-політичними подіями, побутовим устроєм, костюмами та багатьма іншими факторами, які визначають манеру та стиль людської поведінки. Виникнення побутових танців в Європі. Зв'язок побутової хореографії з народними першоджерелами. Класифікація та періодизація бальних танців.

Тема 2. Загальні питання теорії історико-побутового танцю

Французька термінологія історико-побутового танцю. Теоретичні праці в галузі історико-побутового танцю. Перші трактати про танець XIV–XV ст. Доменіко де Фераро, Ебріо, Карназано. Збірник описів венеціанських танців Ф.Корозо «Ballarino»; «Золота рукопис бассдансів» Маргарити Австрійської; англійській підручник бассдансів Роберта Коміланда.

Французький теоретик Туано Арбо та його праця «Орхезографія» в дослідженні танцювального мистецтва. Італійські автори праць з хореографічного мистецтва. «Листи про танець» Ж.Ж.Новерра.

Тема 3. Характеристика епохи Середньовіччя. Стильові особливості виконання танців епохи Середньовіччя.

Історична характеристика епохи Середньовіччя, моралі, костюму та музики. Відмінність між народними побутовими танцями і танцями знаті на святах. Гніт церкви як перешкода у розвитку бального танцю. Неоднорідність танцювальної техніки, манери виконання, музичного супроводу танців Середньовіччя. Поява та розповсюдження парного танцю. Бали, маскаради.

Найпопулярніший танець епохи Середньовіччя – бранль, як першоджерело всіх бальних танців, що виникли пізніше. Різновиди бранлів, характеристика манери виконання цього танцю.

Походження танцю фарандола, характер виконання та його зміст

Характерні фігури фарандоли: «змійка», «спіраль», «арка», «равлик», «мости», «лабіринт».

Характерні особливості «Селянського бранлю». Походження, види та характерна манера виконання старовинного французького танцю рігодон. Різновиди танцю бурре.

Тема 4. Елементи та композиції танців епохи Середньовіччя: уклін, реверанс, танцювальні рухи.

Елементи танців: постанова корпусу, голови та ніг; основні положення рук дами, манера тримати сукню; положення рук кавалера, навички володіння головним убором; реверанс дами; салют та уклін кавалера.

Кроки бранля – простого, подвійного, з репризою. Танцювальні рухи «Селянського бранля»: крок з підстрибуванням, веселий бранль з подвійними переступанням (*pas grue* – «журавлинний крок»). «Схрещений крок» танцю рігодон. Чергування стрибків з *pas marche* та *pas de bourree* в танці бурре.

Тема 5. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Морванський бранль» та «Селянський бранль».

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Мораванський бранль» та «Селянський бранль».

**Тема 6. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій
«Фарандола», «Регідон», «Бурре».**

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Фарандола», «Регідон», «Бурре».

**Тема 7. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій
«Бургундський бранль» та Бранль «Карре».**

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Бургундський бранль» та Бранль «Карре».

**Тема 8. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій
«Турніджер», «Веселий бранль», «Марешин».**

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Турніджер», «Веселий бранль», «Маршин».

**Тема 9. Характеристика епохи Відродження, стильові особливості
виконання танців епохи Відродження.**

Епоха Відродження та її вплив на побутову хореографію. Ускладнення народних танців та трансформація їх в придворні танці, перероблені та змінені згідно з правилами етикету. Значення танцювальної музики. Поява «фігурних танців». Костюм XVI-XVII століть та його вплив на техніку та манеру виконання танців.

Характеристика французької та італійської манер виконання салонних танців. Поступове втрачання визначного значення багатства костюму та суспільного стану. Зростання важливості виконавчої культури, особливо граціозності рухів та вишуканості манер. Поява вивернутих позицій ніг і рухів на півпальцях вимагає від виконавців підтягнутості та легкості корпусу. Відсутність різниці чоловічого та жіночого танцю.

Басданси: техніка, композиція, манера виконання. Характеристика та опис масового танцю «Монтаньяр». Характерна особливість та специфіка парного танцю італійського походження «Вольта», основний малюнок цього танцю. Характеристика італійського стародавнього танцю «Гальярда», виконання

серенад на мелодії гальярди. Версії походження павани. Характеристика та манера виконання цього танцю. Куранта – урочистий, придворний танець – «танець манери». Композиційний малюнок танцю. Проста й складна куранта. Пантомімічний характер куранти.

Тема 10. Елементи композиції танців епохи Відродження: уклін, реверанс, танцювальні рухи.

Елементи танців: основні положення рук дами та кавалера; реверанс дами та уклін кавалера; положення рук у парі.

Основний крок танцю «Монтаньяр». Характерні рухи танцю гальярди – кроки, стрибки (*cu de vache*), праві та ліві переступання, позировки (*руади*), «журавлинний крок» (*pied en l'air*, або *grue*). Прості та подвійні кроки павани. Кроки куранти: прості, глісуючі, *demi-courre*, основний крок куранти: *temps de courante*. Основні елементи складної куранти.

Тема 11. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Куранта» та «Павана».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Павана», «Куранта».

Тема 12. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Вольта», «Монтарьян» та «Гальярда».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Вольта», «Монтарьян» та «Гальярда».

Тема 13. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Алеманда» та «Салтарелла».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Алеманда», «Сантарелла».

Тема 14. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Сарабанда», «Менует» та «Пасп'є».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Сарабанда», «Менует» та «Пасп'є».

Тема 15. Характеристика танцювальної культури XVIII століття. Сильові особливості виконання танців XVIII століття.

XVIII століття – пора Просвітництва та розвитку салонної культури. Затвердження нового декоративного стилю – рококо. Впливання вишуканого та

витонченого стилю рококо на вбрання балів, наряди дам і кавалерів, манеру поведінки, стиль бальної хореографії. Ускладнення та удосконалення лексики бального танцю, який одночасно є сценічним. Особливості композиції та рисунка танців, різноманітність рухів рук. Указ Людовика XV про платні громадські бали у будинку Оперного театру в 1715 році. Остаточне розподілення побутового та сценічного танців наприкінці XVIII століття. Найбільш характерні танці – менует, гавот, а також контрданс. Зародження бального танцю в Росії. Реформи і перетворення в культурі за часів Петра I. Асамблеї, маскаради, їх організація, проведення та правила поведінки. Початок обов'язкового вивчення танців.

Полонез – прикраса оперно-балетних вистав. Походження та характеристика танцю полонез. Строгість постави, гордовитість та зібраність у виконанні танцю полонез.

Виникнення та характеристика танцю гавот. Опис «Гавота Вестриса», складений відомим танцівником і балетмейстером Г.Вестрисом.

Менует – «король танців та танець королів» дає найбільш яскраве уявлення про техніку та манеру виконання танців. Деякі рухи гавота та менуета як елементи майбутньої мови класичного танцю.

Найпопулярніший танець XVIII століття – контрданс, збірна назва та дослідження цього танцю. Схема та розташування пар у контрдансах.

Тампет та матредур – побутові танці Французької революції. Виникнення та характеристика танцю тампет. Спорідненість композиційної схеми тампет з контрдансом, французької кадриллю, екосезом.

Тема 16. Елементи композиції танців XVIII століття: уклін, реверанс, танцювальні рухи.

Елементи композиції танців XVIII століття : реверанс з кроком вбік та з розворотом на croise; основні положення рук дами та кавалера в парі.

Основний крок полонезу з неглибоким і плавним присіданням на третій чверті кожного такту.

Рухи танцю гавот: grand jete, pas assemble, entrechat quatre, foute, pas glissade, jete із заносками, pas de basque уперед, pas de bourree назад, jete en tournant, entrachat quatre, pas balance, pas jete, rond de jambe.

Основний крок менуету (pas menuet), pas de bourree, pas menuet a droite et gauche, pas balance, поважний та гордовитий крок pas grave.

Композиційний малюнок і характер рухів контрдансу: pas chasse, pas balance, pas debasque.

Троєкратні удари в долоні як характерні особливості танцю тампет. Композиційний малюнок і танцювальні рухи танцю тампет: коло, шен chasse, croise, реверанси, balance на місці, вперед, назад, chasse-roise, moulinet (хрест), traverse (переходи).

Тема 17. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Полонез» та «Гавот».

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції «Полонез» та «Гавот».

Тема 18. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Контрданс» та «Тампет».

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції «Контрданс» та «Тампет».

Тема 19. Характеристика танцювальної культури ХІХ століття, стильові особливості виконання танців ХІХ століття.

ХІХ століття – століття масових бальних танців, ритмічно живих і природних. Поважний вплив народного танцю. Поява танців з обов'язковою композицією, особливості малюнка танців. Розповсюдження бальних танців у різних колах суспільства. Різноманітність положень у парі, невимушена манера виконання. Вплив костюма на техніку та манеру виконання. Застосування багатьох позицій рук і ніг класичного танцю, але у менш виворітному положенні. Вивчення чоловічої та жіночої партії.

Характеристика найбільш популярних танців ХІХ ст. – французька кадрили, краков'як, полька, мазурка, вальс-алеман.

Історія вальсу, його становлення, еволюція та розповсюдження. Значення музики в популяризації вальсу. Місце вальсу в романтичних балетах А.Адана,

Л.Деліба, П.Чайковського, К.Глазунова. Місце найпопулярніших танців XIX ст. в літературі та живопису.

Тема 20. Елементи композиції танців XIX століття: уклін, реверанс, танцювальні рухи.

Елементи танців XIX ст.: постанова корпусу, рук, ніг, голови; позиції рук та ніг; реверанс дами та уклін кавалера; основні положення рук дами та кавалера в парі; assemble, entrechat quatre, jete, pas glisse; pas chasse; pas eleve; чотири форми pas chasse; double pas chasse; pas balance на місці, з просуванням вперед, назад, з обертотом; pas de bourree, pas gala, pas couru; pas de basque на місці, з просуванням вперед, назад, у обертоті; pas вальсу без обертоту, з обертотом праворуч, ліворуч.

Тема 21. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Падеграс» та «Краков'як».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Падеграс», «Краков'як».

Тема 22. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Вальс Алеман» та «Вальс».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Вальс Алеман» та «Вальс».

Тема 23. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Французька кадриль» та «Котільон».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Французька кадриль», «Котільон».

Тема 24. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Лансьє» та «Екосез».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Лансьє» та «Екосез».

Тема 25. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Шакон» та «Падекатр».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Шакон», «Падекатр».

Тема 26. Постановка та відпрацювання танцювальних композицій «Па-де-труа» та «Міньон».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Па-де-труа» та «Міньон».

Тема 27. Узагальнення навчального матеріалу з танцювальної культури Середньовіччя та Відродження.

Підсумок історичних, теоретико-методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури епохи Середньовіччя. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури епохи Середньовіччя до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Підсумок історичних, теоретико-методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури епохи Відродження. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури епохи Відродження до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Тема 28. Узагальнення навчального матеріалу з танцювальної культури XVIII та XIX століть.

Підсумок історичних, теоретико-методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури XVIII століття. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури XVIII століття до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Підсумок історичних, теоретико-методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури XIX століття. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури XIX століття до відкритого залікового заняття з дисципліни.

3. Рекомендована література

Базова

1. Сердюк Т.І. Теорія та методика історико-побутового танцю : навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.020202 Хореографія* Бердянськ, 2014. 192 с.
2. Криворотенко А. Ю., І. Г. Терешко Теорія і методика історико-побутового танцю: навч.-метод. посіб. Умань, 2015. 156 с.
3. Васильева-Рождественская М. Историко-бытовой танец. Москва. 1987. 384 с.

Допоміжна

1. Воронина И. Историко-бытовой танец. Москва, Искусство. 1980. 290 с.
2. Ивановский Н.П. Бальный танец XVI-XIX вв. Калининград. 2004. 207 с.

4. Методи навчання:

Бесіда (повідомлення, репродуктивна), пояснення, наочно-ілюстративний метод (демонстрування, самостійне спостереження), вправи (показ), практичні роботи, проблемно-пошуковий метод, скрайбінг.

5. **Форма підсумкового контролю успішності навчання – ЗАЛІК, ЕКЗАМЕН.**

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни